

atque etiam Apostolis non Aramaea dialecto sola, sed Graeca quoque Aramaizante locutis, ¹⁾ in welke hij immers nog zoo veel aan de tegenpartij toegaf, dat hij, ofschoon een dialect der Arameesche taal als de algemeene landstaal van Palestina te dien tijde aanwijzende, desniettemin het Grieksch, hoofdzakelijk in Galilea en te Jerusalem, liet gelden als eene zeer algemeen bekende en gebruikte taal, van welke ook de Heere en Zijne apostelen gemakkelijk, waar zij het verkozen, in hunne leerredenen zich bedienen konden.

Nog eens in onze eeuw is een geleerde opzettelijk en met alle kracht van overtuiging opgekomen voor de stelling, dat de Heere, zij het ook al niet uitsluitend, dan toch meestentijds Grieksch gesproken heeft en slechts nu en dan eens Arameesch. Deze geleerde is Prof. Alexander Roberts te St. Andrew ²⁾.

Johannes Wichelhaus ³⁾ had als zijn gevoelen te kennen gegeven, dat de Arameesche taal ontegenzeggelijk in het gemeene leven voor het volk de meest gewone en de alledaagsche was; desniettemin zou moeten worden erkend, dat behalve de Arameesche taal ook de Grieksche in het algemeen vrij bekend was, en dat deze in het schrijven en lezen, in den handel en op de markt gewoonlijk gebruikt werd. „Ik twijfel niet,” zegt Wichelhaus, „dat Christus, wanneer Hij het volk toesprak of met de apostelen en vrienden verkeerde, zich van het Arameesch bediend heeft; het is echter zeker, dat Hij dikwijls Grieksch gesproken heeft... Dit schijnt dus, wat de talen aangaat, de stand van zaken in Palestina geweest te zijn: in het dagelijksch verkeer spraken de Joden onderling, 't meest die op het platteland leefden of zich strenger hielden aan de vaderlijke zeden, Arameesch; het is daarom, dat de evangelisten het Arameesche dialect, dat immers aan de Joden van dien tijd het meest gemeenzaam was, de „Hebreeuwsche” taal noemen. Waar men

¹⁾ Jena 1803.

²⁾ Discussions on the Gospels. Part I. On the language employed by our Lord and his disciples 1864. Verg. ook J. L. Hug, Einleitung in die Schriften des N. T.'s. 4. Aufl. 1847, en overigens de nieuwere werken der Isagogiek.

³⁾ De Novi Testamenti Versione Syriaca Antiqua, quam Peschitho vocant. Halis 1850. pag. 29 sq.